

Helsepersonellkommisjonen

Fellesorganisasjonen (FO)

Mariboegate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Deres referanse:

Vår referanse: 22/00016-5

Vår dato: 18.03.2022

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

Innspill til helsepersonellkommisjonen om utdanning – barnevernspedagog, sosionom og vernepleier

FO er fagforeningen for sosialarbeidere. Vi organiserer nærmere 33 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Våre medlemmer har bred kompetanse, reduserer forskjeller og bistår mennesker i vanskelige livssituasjoner. Uten våre medlemmers fagkunnskap vil sosiale og helsemessige problemer ramme langt flere og hardere. Vernepleieren er definert som autorisert helsepersonell, og barnevernspedagoger og sosionomer som arbeider i helsetjenestene defineres som helsepersonell etter helsepersonelloven. FO arbeider med en rapport om autorisasjon for barnevernspedagoger og sosionomer, og den vil vi ettersende til kommisjonen. Dette innspillet trekker frem noen utdanningspolitiske utfordringer som er viktig at kommisjonen reflekterer over, samt noen generelle innspill knyttet til ulike helsefaglige felt våre grupper arbeider i. Vi kommer til å ettersende et dokument til som går grundigere inn i generelle innspill knyttet til sosialfaglige profesjoner i helsetjenestene.

Overordnet perspektiv

Sosialfaglig forståelse og sosialfaglig kunnskap har for lite plass i helsetjenestene. Det fører til at helsebegrepet blir for snevert og den sosiale dimensjonen i folks liv blir for lite vektlagt. Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer ikke helse som kun fravær av sykdom, men som ivaretagelse av både fysisk, psykisk og sosialt velvære. Helsetjenestene trenger derfor også ansatte med sosialfaglig kompetanse slik at de blir mer helhetlige.

Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere er faggrupper som ivaretar denne kompetansen og er derfor grupper som det må satses mer på i helsetjenestene enn det gjøres i dag. Det gjelder både i somatikken og i spesialisthelsetjenestene.

Vi vil særlig trekke fram sosionomenes naturlige plass i helsetjenestene. De blir ikke ansatt i den graden de burde. Denne mangelen fører til at helsetjenestene ikke blir helhetlige nok. Enkelt framstilt så er sosionomer utdannet til å ivareta menneskers psyko-sosiale behov, mens hovedoppgaven til helsepersonell er å gjøre folk fysisk friske. Ved å la sosionomer jobbe med pasientenes praktiske og sosiale behov, frigir tjenestene verdifull tid, slik at sykepleiere og annet helsepersonell kan bruke sin spisskompetanse der det nytter mest. Sosionomen som koordinerende funksjon både i og mellom spesialisthelsetjenestene og kommunehelsetjenestene kan utvikles i større grad.

Vernepleierens kombinerte helse- og sosialfaglige kompetanse er for lite kjent, og det ligger et stort potensial i å gjøre denne kompetansen kjent slik at den kan utnyttes innen helsesektoren generelt.

Barnevernspedagogenes sosial- og barnevernsfaglige kompetanse er særlig relevant i tjenester knyttet til barn og unges psykiske helse. Barnevernspedagoger er spesielt kvalifiserte til å identifisere behov hos barn og unge, gjennomføre barnesamtaler og til å se barn og familiens livssituasjon i en helhetlig sammenheng. De gjør dem særlig egnet både i poliklinikker og i institusjonsarbeid.

Utdanningene

Barnevernspedagog-, sosionom-, og vernepleierutdanningene er treårige bachelorløp. I tillegg har svært mange videreutdanninger, masterløp eller doktorgrader. En undersøkelse vi utførte i 2018 viste at over 60 % av våre medlemmer hadde en videreutdanning på minst 30 studiepoeng¹:

Tabell 7: Noen karakteristikk ved respondentenes utdanning.

	Barnevernspedagoger (n=1372)	Sosionomer (n=2154)	Vernepleiere (n=1866)	Alle (N=5450)**
Har videreutdanning*	62 %	63 %	57 %	61%
Tar videreutdanning nå	5 %	4 %	4 %	4 %
Har mastergrad	9 %	13 %	7 %	10 %
Er masterstudent	5 %	5 %	4 %	4 %
Har doktorgrad	0,1 %	0,6 %	0,1 %	0,3 %
Jobber med doktorgrad	0,1 %	0,6 %	0,5 %	0,4 %

* Minst tilsvarende ett semesters studium (30 studiepoeng)

**Personer med «utenlandsk utdanning» utgjør en egen kategori i spørreskjemaet. Det var 59 som svarte at de hadde slik utdanning. De skilte seg i liten grad ut fra de øvrige respondentene, og er for få til at det gir mening å dele dem opp i undergrupper. De er inkludert i gruppen «Alle»

¹ <https://www.fo.no/getfile.php/1311765-1548957729/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/FOs%20medlemsunders%C3%B8kelse%20om%20utdanningspolitikk.pdf>, side 12.

Kliniske godkjenninger

Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere kan søke kliniske godkjenninger ut ifra gitte kriterier². De mest aktuelle godkjenningene kommisjonen må kjenne til er godkjenning som kliniker, som innebærer minst en 60 studiepoengs videreutdanning, fem års relevant arbeidserfaring, være godkjent veileder og ha mottatt 200 timer veiledning.

Klinikerne arbeider blant annet terapeutisk med mennesker med mentale, følelsesmessige eller adferdsrelaterte problemer. Arbeidet kan utføres som individuell oppfølging eller gruppeterapi. Vi vil også trekke frem godkjenning som klinisk spesialist som også krever masterutdanning/annen spesialistutdanning, samt krav om vedlikeholdsaktiviteter.

Dette er godkjenninger som er viktige i flere av tjenestene, spesielt i spesialisthelsetjenestene i arbeid med rus, psykisk helse, habilitering og familiterapi – og som med fordel kan brukes mer aktivt i tjenestene.

Utdanningsfaglige utfordringer

Gjeldende finansieringskategorier for utdanningene vi representerer ligger for lavt. Eksempelvis ligger sosionomutdanningen i laveste finansieringskategori (F). Gode profesjonsutdanninger er kostbart. Vi forventer derfor at myndighetene følger Hatlenutvalgets³ anbefaling om å kutte antall finansieringskategorier, og at det kommer profesjonsutdanningene til gode.

Praksis er en vesentlig del av helse og sosialarbeiderutdanningene og en viktig læringsarena for studentene. Ifølge Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanningene skal disse utdanningene være både praksisnære og forskningsbaserte med høy kvalitet og relevans. Det stiller krav til samarbeidet mellom praksisfeltet og utdanningsinstitusjonene. For utdanningene FO representerer er utfordringene både å skaffe gode praksisplasser og godkjente veiledere på praksisplassene. Mange tjenester ser på det å ha studenter som en merbelastning og hvor det er få goder knytta til oppdraget. I mange sammenhenger er også oppfølgingen fra utdanningsinstitusjon for dårlig og tjenestene opplever at de i stor grad blir sittende alene med ansvaret for studentenes læring. Vi etterlyser derfor at det systematisk satses mer på praksisdelen av sosialfagutdanningene.

Vi er kjent med at det pågår et mer systematisk arbeid rundt dette i helsefagene og vi ønsker oss en tilsvarende satsning for sosialfagutdanningene. Vi viser i den forbindelse til helsedirektoratets rapport Praksis i kommunene⁴. Det er en utredning av de økonomiske- og administrative konsekvensene av en eventuell utvidelse av dagens kommunale medvirkningsansvar for praksisutdanning til et kommunalt sørge-for ansvar for praksisutdanning. Slik vi leser den rapporten så

² <https://www.fo.no/godkjenning/>

³ <https://khrono.no/files/2022/03/17/finansiering-av-universiteter-og-hoyskoler.pdf>

⁴ https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/praksis-i-kommunene/Praksis%20i%20kommunene.pdf/_attachment/inline/d416573f-ccaf-4df2-83a0-4e97ba320e84:310c12e6faef42e0be035ba99949406d3fd2982d/Praksis%20i%20kommunene.pdf

handler den først og fremst om helsefagene og helsetjenestene. Vi mener det også må på plass en tilsvarende utredning med anbefalinger for sosialfagene og sosialtjenestene.

I forlengelsen av dette vil vi også påpeke at det i den felles rammeplan blir lagt vekt på samhandling, både tverrfaglig, tverrprofesjonelt og tverrsektorielt. Vår oppfatning er at denne måloppnåelsen er vanskelig fordi de ulike fagdirektorat og departement ikke klarer samsnakke med tanke på utvikling av studiene, og opplegg for praksis. FO mener det trengs større grad av samordning og at KD tar en sterkere koordinerende rolle.

FO observerer at det er en tendens til flere profesjonsspesifikke master- og videreutdanninger. I en tjeneste som krever tverrfaglighet er vi opptatte av at det heller legges til rette for flere tverrprofesjonelle videreutdanninger og masterløp. Vi vil for eksempel trekke frem det nye masterløpet psykisk helse-, rus og avhengighetsarbeid for sykepleiere. Det er en viktig master, men dette fører til at sosialarbeidere ikke får tilsvarende utdanning, og dette vil ha negative konsekvenser for fagsammensetning⁵. Utdanningen vil for eksempel legge til rette for fordypning i faglig ledelse i disse feltene. Dette tilbudet finnes per dags dato ikke for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere.

Utfordringer særlig knyttet til vernepleierutdanningene

Det er betydelige mangler når det gjelder vernepleiere i Norge. FOs undersøkelse «Det som skal til»⁶ trekker frem at det er behov for 20 000 nye vernepleiere i tjenester til utviklingshemmede. FO mener derfor det må lages en opptrappingsplan for å øke utdanningskapasiteten på vernepleiere med 10 % årlig over en 10 års periode. Ansatte i tjenester til personer med utviklingshemming uten formell kompetanse/ettårig formell kompetanse må få mulighet til å ta høyskoleutdanning i kombinasjon med jobb.

Det må videre legges til rette for at vernepleiere kan ta videreutdanning, samt drive fagutvikling og forskning også på egen arbeidsplass. Det må opprettes flere desentraliserte studieplasser for vernepleierutdanning, samt flere deltidsstudieplasser, i tillegg til opptrappingen av heltidsplasser. FO mener Y-veien for helsefagarbeidere må styrkes, slik at disse kvalifiserer til inntak på vernepleierutdanningen.

Med vennlig hilsen

Hanne Glemmestad
Marit Isaksen

Andreas Kikvik
Rådgiver

⁵ <https://www.fo.no/getfile.php/1339720-1630913398/Bilder/FO%20mener/FOs%20h%C3%B8ringssvar%20-%20Forskrift%20om%20nasjonal%20retningslinje%20for%20master-utdanning%20i%20psykisk%20helse.pdf>

⁶ <https://www.fo.no/aktuelle-brosjyrer/det-som-skal-til-en-undersokelse-om-faktorer-med-betydning-for-rekruttering-av-vernepleiere-article12237-1335.html>

Ole-Henrik Kråkenes

FOs forbundsledelse

Anine Terland
Seniorrådgiver